

**ПОСИЛЕННЯ
КОНСОЛІДАЦІЇ
СУСПІЛЬСТВА ТА РОЛІ
ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ
НА ШЛЯХУ ВСТУПУ
УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ
МОЛДОВА ДО
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

17-18 жовтня 2024 року

УДК 316+339.94
ББК 60.5+66.4

Соціологічна асоціація України
Південноукраїнське відділення САУ
Державний вищий навчальний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.
Д. Ушинського»
Кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет психології, політології та соціології
Universitatea de Stat din Moldova
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice
Centrul Sociologie și Psihologie Socială al ICJPS
Asociația Sociologilor și Demografilor din Republica Moldova

**«ПОСИЛЕННЯ КОНСОЛІДАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА ТА РОЛІ
ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ НА ШЛЯХУ ВСТУПУ УКРАЇНИ
ТА РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СОЮЗУ»**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

17-18 жовтня 2024 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2024

**ПОСИЛЕННЯ КОНСОЛІДАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА ТА РОЛІ
ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ НА ШЛЯХУ ВСТУПУ УКРАЇНИ
ТА РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ:
МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

Рецензенти:

Інна ГОЛУБОВИЧ, докторка філософських наук, професорка, завідувачка кафедри філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

Лілія ЯКОВЛЕВА, доктор політичних наук, професор, професор кафедри соціології Національного університету «Одеська Юридична Академія».

Рекомендовано Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Протокол № 5 від 28.11.2024 р

Редакційна колегія:

Відповідальний редактор – **Олена ЛІСЕЄНКО**, д. соц. н., професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), голова Південноукраїнського відділення САУ, Україна

Члени редколегії:

МОКАНУ Віктор, д. соц. н., директор Центру соціології та соціальної психології Інституту правових, політичних та соціологічних досліджень Державного університету Молдови, керівник Асоціації соціологів і демографів Республіки Молдова, Республіка Молдова

БОРІНШТЕЙН Євген, д. філос. н., професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), Україна

ПЕТІНОВА Оксана, д. філос. н., професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

АТАМАНЮК Зоя, д. філос. н., професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

Посилення консолідації суспільства та ролі людського капіталу на шляху вступу України та Республіки Молдова до Європейського Союзу : матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Кишинев- м. Одеса, 17-18 жовтня 2024 року) / за ред. д. с. н., проф. Лісеєнко О. В. – 138 с.

Матеріали конференції представлені в авторській редакції мовою оригіналу

© Південноукраїнське відділення Соціологічної асоціації України, 2024

© Асоціація соціологів та демографів Республіки Молдова, 2024

КОЛІСНИЧЕНКО Ксенія	СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА ЯК ЕЛЕМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	116
КОМАРИЦЯ Юлія	РОЛЬ МЕДІА ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ БЕЗПЕКИ ГРОМАДЯН	119
МАХНИЦЬКА Марія	ПЕРЕВАГИ ВСТУПУ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА ТА УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	122
САВЕЛЬЄВА Марія	МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ГРОМАДЯН ВІД МАНІПУЛЮВАННЯ ГРОМАДСЬКОЮ ДУМКОЮ: РОЛЬ МЕДІА	125
ЯГОЛЬНИЦЬКА Анастасія	БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ: ЗАХИСТ ГРОМАДЯН ВІД ДІЙ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ	128

URL: <https://www.bsmu.edu.ua/blog/6860-pozitivni-naslidki-vstupu-ukraini-do-es/> (дата звернення: 19.09.2024)

4. Санду підписала указ про переговори щодо вступу Молдови до ЄС URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-moldova-es/33003711.html> (дата звернення: 19.09.2024)

Марія САВЕЛЬЄВА,

*здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 035 «Філологія», факультет іноземних мов
Університет Ушинського*

Науковий керівник: Оксана ПЕТІНОВА, д. філос. н., професор кафедри
*філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності,
Університет Ушинського*

МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ГРОМАДЯН ВІД МАНІПУЛЮВАННЯ ГРОМАДСЬКОЮ ДУМКОЮ: РІЛЬ МЕДІА

У сучасному світі інформаційні потоки постійно збільшуються, що створює сприятливі умови для маніпуляцій, особливо з урахуванням зростання впливу цифрових медіа та соціальних мереж. Громадяни стають дедалі вразливішими до інформаційних атак, які здатні суттєво вплинути на їхні переконання, поведінку та навіть політичні процеси. Маніпуляція є прихованим процесом, де люди часто неусвідомлено стають жертвами впливу, коли їхні думки чи дії використовуються на користь тих, хто маніпулює. У наші дні цей процес виходить за межі особистого спілкування і набуває масового характеру через засоби масової інформації (ЗМІ). Саме тому важливо розуміти, як медіа впливають на формування громадської думки, і як захиститися від маніпуляцій, що можуть призвести до дезінформації та соціального розколу.

Медіа, як основний канал поширення інформації, мають подвійний вплив: вони можуть як інформувати і підтримувати демократичні процеси, так і бути інструментами маніпуляцій громадською думкою.

Маніпулювання громадською думкою – це прихований вплив на людей для формування певних переконань або поведінки, часто всупереч їхнім інтересам. Маніпуляція у засобах масової інформації полягає в умисному використанні різних засобів комунікації, таких як телебачення, радіо, газети, інтернет-портали та соціальні медіа, з метою керування переконаннями та поведінкою аудиторії [1].

Виділяють два основних види маніпуляцій: оперативну та стратегічну. Оперативна маніпуляція використовує вже існуючі в свідомості людей цінності та стереотипи, щоб вплинути на їхню поведінку у конкретних ситуаціях. Це може включати голосування, участь у протестах або підтримку певних соціальних ініціатив. Стратегічна маніпуляція, навпаки, полягає у

довготривалому формуванню цінностей та стереотипів, які підтримують вигідний маніпуляторів політичний чи економічний порядок. Ці закріплені в свідомості елементи можуть бути використані для оперативного впливу при потребі [2].

Внаслідок таких маніпуляцій підривається довіра до офіційних джерел, дезорієнтуються громадяни, що може призвести до соціальних конфліктів і помилкових рішень. Медіа при цьому використовують кілька ключових принципів для маніпуляції: спрощення, стандартизацію та стереотипізацію, фрагментацію проблем, маніпуляцію контекстом, сенсаційність, повторення та мовні маніпуляції.

Спрощення повідомлень робить інформацію доступнішою, але це часто призводить до втрати важливих деталей і зведення складних тем до базових понять. У засобах масової інформації існує правило, що повідомлення повинно мати рівень зрозумілості, який відповідає коефіцієнту інтелекту приблизно на 10% нижче від середнього рівня аудиторії, на яку воно розраховане. Це означає, що матеріали мають бути зрозумілі навіть для тих, хто не має спеціальних знань або глибокого розуміння теми. Стандартизація і стереотипізація дозволяють медіа подавати складні явища через готові шаблони, закріплюючи поверхневі уявлення та стереотипи у свідомості аудиторії. Це можна помітити під час висвітлення міжнародних конфліктів, де ситуація зображується як протистояння «своїх» і «чужих», що сприяє поляризації суспільства [3].

Фрагментація проблем – це ще один метод, за допомогою якого медіа розбивають складні питання на окремі частини, що заважає аудиторії бачити загальну картину. Хоча інформаційний потік у медіа може здаватися хаотичним, він ретельно контролюється редакторами та керівниками ЗМІ. Це дозволяє маніпулювати громадською думкою, вирішуючи, які факти заслуговують на увагу, а які можуть бути проігноровані. Маніпуляція контекстом включає виривання фраз з контексту або подання неповних висловлювань, що спотворює загальне сприйняття інформації. Такі методи часто використовуються в політичних кампаніях, де маніпулювання контекстом викликає емоційні реакції у виборців [3].

Крім того, сенсаційність і створення відчуття терміновості через постійне оновлення новин, акцент на кризах і надзвичайних подіях провокують аудиторію реагувати емоційно, не аналізуючи ситуацію. Повторення інформації також є дієвим методом, який закріплює переконання в масовій свідомості, активно використовуючись у пропаганді та рекламі. Мовні маніпуляції в свою чергу включають свідоме використання певних слів і термінів, щоб створити бажане враження у аудиторії, зменшуючи негативні асоціації з агресивними діями [3].

Захист громадян від маніпуляцій вимагає комплексного підходу, що включає медіаграмотність, законодавчі ініціативи, технологічні рішення та

розвиток критичного мислення. Медіаграмотність є однією з основних складових захисту громадян від маніпуляцій. Вона навчає людей розпізнавати фейкові новини, пропаганду, спотворення фактів і замовчування важливої інформації. Підвищення рівня медіаграмотності формує стійкий імунітет до маніпуляцій, дозволяючи громадянам більш критично ставитися до отриманої інформації. Законодавчі ініціативи також відіграють важливу роль у боротьбі з маніпуляціями. Регулювання медіа та соціальних мереж може включати прийняття законів, що зобов'язують платформи видаляти фейкові новини, пропагандистський контент або блокувати користувачів, які поширюють небезпечну інформацію. Проте тут важливо зберегти баланс між свободою слова та безпекою суспільства, оскільки надмірне регулювання може обмежити право на вільне висловлювання. Крім законодавства, технологічні рішення також стають важливими інструментами у протидії маніпуляціям. Сучасні алгоритми на основі штучного інтелекту здатні аналізувати великі обсяги даних, виявляючи спотворену або фейкову інформацію та нейтралізувати її ще на етапі поширення. Останнім, але не менш важливим аспектом є розвиток критичного мислення. У кризові моменти, коли емоції можуть переважати над логікою, здатність аналізувати інформацію з різних джерел і ставити під сумнів її достовірність допомагає уникнути впливу маніпуляцій. Вихід за межі власних інформаційних бульбашок і використання міжнародних джерел сприяє формуванню більш повної картини подій і зменшує вразливість до маніпуляцій [4].

Беручи до уваги інклюзивність, можна відзначити, що рівний доступ до медійних ресурсів допомагає зменшити ризики маніпуляцій і дезінформації. Коли всі соціальні групи мають рівний доступ до інформації та беруть участь у суспільному діалозі, стає важче створювати однобічні картини подій. Відсутність доступу до надійної інформації робить окремі групи вразливими до дезінформації, тоді як участь усіх груп у відкритому суспільному дискурсі зміцнює стійкість до маніпуляцій.

Отже, медіа мають ключову роль у захисті від маніпуляцій та дезінформації, забезпечуючи як точну інформацію, так і інструменти для критичного оцінювання новин. Підвищення медіаграмотності, законодавчі ініціативи, технологічні рішення та критичне мислення є необхідними для зміцнення інформаційної безпеки суспільства. Важливо продовжувати розвиток освітніх програм, підтримувати незалежні медіа та впроваджувати нові технології для боротьби з дезінформацією, щоб забезпечити стійкість суспільства в умовах швидких змін.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Фейки в медіа під час повномасштабної війни в Україні (за матеріалами 2022 року). URL: <https://ekhnuir.karazin.ua/server/api/core/bitstreams/3266fb89-1147-4750-bfc6-cb0c23148a5d/content> (дата звернення 04.09.2024).

2. Стадніченко В. Громадянська думка як об'єкт маніпуляції засобами масової комунікації. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/14675/Stadnichenko.pdf?sequence=1> (дата звернення 04.09.2024).
3. Стельмашов А. З.М.І.: засоби маніпулювання інформацією. URL: <https://ms.detector.media/manipulyatsii/post/10579/2011-01-15-zmi-zasoby-manipulyuvannya-informatsiieyu> (дата звернення 04.09.2024).
4. Павелецька С. Як захиститися від маніпуляцій та пропаганди. URL: https://lb.ua/blog/svitlana_paveletska/524932_yak_zahistitisya_vid_manipulyatsiy.html (дата звернення 04.09.2024).

Анастасія ЯГОЛЬНИЦЬКА,

*здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 035 «Філологія», факультет іноземних мов,
Університет Ушинського*

**Науковий керівник: Оксана ПЕТІНОВА, д. філос. н., професор кафедри
філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності,
Університет Ушинського**

БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ: ЗАХИСТ ГРОМАДЯН ВІД ДІЙ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ

Дезінформація стає серйозною загрозою для безпеки громадян у сучасному світі, де інформаційні потоки поширюються з небаженою швидкістю. Здатність відрізнити правдиву інформацію від неправдивої критично важлива для захисту особистої та суспільної безпеки. Дезінформація здатна вплинути на поведінку людей, викликаючи небажані наслідки, зокрема прийняття рішень на основі фейкових даних та маніпуляцій.

Типи дезінформації можна класифікувати на кілька основних категорій-контентів. Насамперед існує сфабрикований контент, який включає неправдиві матеріали, створені з використанням штучного інтелекту, таких як згенеровані зображення, відео та аудіозаписи, що часто називають «deepfakes», які видаються за реальні, але насправді є вигаданими. Наступний контент – це маніпульований контент, який представляє собою справжні дані, з якими було проведено маніпуляції, наприклад, шляхом використання підроблених зображень або відео. Також існує неправдивий контент, де справжній матеріал, такий як фотографії, був змінений або представлений в іншому контексті, що спотворює його первісний зміст. І останній – це фальшивий контент, при якому заголовки, візуальні ефекти або підписи загалом не відповідають фактичному змісту статті [2].

Дезінформація не прив'язана до жодної конкретної платформи і може приймати майже будь-яку форму комунікації. Вона проходить через телебачення, радіо, Інтернет та інші масові засоби зв'язку. Чутки, передані з